

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Secundus, Siue Exempla, In Septem Capitalium Vitiarum
Detestationem, Per Quadragesimam, Anno M. DC. XLVI. narrata

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1650

§. 4. Vitiarum catena.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48186](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48186)

Domini electus, ait S. Hieronymus, & qui venturum Christum sancto sepe ore cantauerat, postquam deambulans super tectum domus sue Bethsabee captus est nuditate, adulterio innoxit homicidium. Ob hoc periculum ait Christus: *Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & proijce abs te: expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam.* Quid nocet vidisse? inquit nonnulli. Plurimum, & tantum, quantum hostem in urbem admisisse. Ut enim hostis in urbem irrumpens spoliat, vastat, incendit omnia; sic vel vnicus aspectus aufert tibi quietem, tollit, cogitationes serias & honestas, animum libidine inflammat. Quod ille queritur, qui ait: *Oculus meus depradatus est animam meam, in cunctis filiabus urbis mee.* Et si vis scire, quò progressus sit iuuenis clericus ab aspectu? ad colloquium, ad oscula, ad stuprum. Quare merito D. Hieronymus oculorum nutus, *moriturae virginitatis principia* appellauit. Et Prosper Aquitanicus refert, puellam Veneris simulachrum impudentius intuitam à dæmone infessam. Quemadmodum & Leontius, in vita Simeonis Sali memorat, illum, quem Simeon inflictâ alapâ curauit, ob stupri consuetudinem à Spiritu malo arreptum. Si enim vel oculus peccans sic plectitur; immo, si, teste D. Gregorio; matronam nobilem in publica supplicatione caedæmon inuasit, quòd *carnis*, ut ipse loquitur, *voluptate victa, à viro suo non abstinerit*, quando sequenti die, Oratorium S. Sebastiani, cum processione reliqua fuit intratura; quanto minùs parceret immundus Spiritus illis, qui propudiosi formarum arbitri, non solum de fenestris, & in plateis, sed in ipsis etiam Deo consecratis templis, oculos, tanquam venaticos canes, emittunt, ut prædam indagent, & pestem animæ reportent? O quantam in hos nanciscitur Orcus potestatem? quàm eos agitat? ad quas non sceditates gradatim præcipitat? Quod agnoscens Antisthenes, quodâ delicias prædicante, *Hosium*; inquebat, *filijs contingat, in delicijs viuere: quia à delictijs in quod non dedecus venit?*

Vitia enim sunt instar catenæ, in qua annulus annulum trahit: semper crescunt, nisi citò rumpantur, aut, ut incendium, in scintilla opprimantur. *Doctissimi viri vox est*, ait S. Hieronymus, *pudicitiam in primis esse retinendam: qui amissa, omnis virtus ruit.* Et ibidem, *Amor forma rationis obliuio est, & insania proximus, scdum minimeq*

S. Hieronymus.
ep. 22. ad Eustochium.
2. Reg. 11. 2.
Matth. 5. 29.

Thren. 3. 51.

S. Hieronymus
in vita Hilarionis.

S. Greg. 1. 1.
dial. c. 10.

Laërt. lib. 7.
cap. 1.

IV.
VITIORVM
CATENA.
S. Hieron. l. 1.
aduers. Iouinian.

minimeq; conueniens animo sospiti vitium: turbat consilia, altos & generosos spiritus frangit; à magnis cogitationibus ad humillimas detrahit; querulos, iracundos, temerarios, durè imperiosos, seruiliter blandos, omnibus inutiles, ipsi nouissime amoris facit. Nam cum fruendi cupiditate insatiabilis flagrat, plura tempora suspitionibus, lachrymis, conuersionibus perdit, odium sui facit, & ipsi nouissime sibi odio est. Et S. Ambrosius ait: *Sauus criminum stimulus libido est, qua nunquam manere quietum patitur affectum: nocte feruet, die anhelat, de somno excitat, a negotio abducit, a ratione reuocat, aufert consilium, amentes inquietat, lapsos inclinat, nullus peccandi modus, & inexplebilis scelerum situs, nisi morte amanti extingui non potest.* Et alio loco: *Quasi clavis suffigitur anima corporeis voluptatibus, & cum semel adhaerit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum potest, unde descendit, sine Dei fauore, reuolare. Actuum enim suorum vincula laqueis, & secularium deliciarum illecebris obnoxia iam tenetur.* Vnde & hoc par iuuenum eò processit, vt, amissa integritate, fœdis amoribus vacarent. Quo in flagitio, perierunt Verecundia, Honestas, & irreparabilis thesaurus Virginitatis; castitasque voluptatum carnis moderatrix. Et quamquã fornicatio cum infideli sacrilegium non est, est tamen in eadem specie fornicatio grauior. Vt autem nulla voluptas maiorem post se trahit animi perturbationem, ita ingens breui anxietas orta est in animo puellæ. Quæ, vbi se prægnantem ac vterum ferre sensit, metu ac solitudine plena, id quam primùm iuueni indicauit, consilium ab eo petens, & remedium; parata infantem antè occidere, quam eum peperisset, nondum genitrix, & iam interfectrix. Ruborem enim aiebat, se ferre non posse; quamuis eum dudum iam perdidisset. *Est enim verecundia pudicitia comes, cuius societate castitas ipsa tutior est, vt ait S. Ambrosius.* Verecundia igitur & pudore amisso, tanquam excusso freno, etsi peccabat magnâ licentia, tamen nolebat peccasse videri. Super hæc & *me miseram*, inquebat, *in legem nostram grauiter deliqui; parentem hoc facinus meum ita in me incitabit, si rescuerit, vt me crudelissimis modis sit interfecturus, clam cruciandam, qua olim palam lapidanda fuisset.* Iuuenis, vt erat versipellis, atque ad fallendum ingeniosus, bono eam animo esse iubet, facili se negotio remedium inuenturum, aut rimam, qua elabantur. Certabat in vtriusque animo dæmon de via inuenienda. Feminae, quid

S. Ambr. l. 1.
de Cain &
Abel c. 5.

Idem. e. 4. in
Lucam.

S. Ambr. l. 1.
4. 19. de offic.

quid aliud occurrere poterat, quàm vt arctè se constringens fatum immaturum suffocaret, aut tumentem vterum dissimularet; vel veneno pelleret, quod conceperat; aut editum in cloacam abijceret; vel fuga sibi consuleret; aut nece sibi ipsi manuque violenta illata poenam meritam præueniret. Vel probior, vel nequior fuit iuuenis. *Si dixerit, inquit, tibi pater tuus, vel mater, quid est, filia, venter tuus intumescit, videris nobis concepisse? respondebis: Si concepi, nescio, hoc scio, quia virgo sum, & nondum virum cognoui.* Hæc respondebis, inquit, cetera meæ curæ relinquito; ego eos naribus traham, & probè efficiam, vt credant tibi, sitque honori maximo, pudicitiam perdidisse. Ita à se discedunt. Iuuenis, dum secum varias rationes exputat, hoc consilium inuenit. Nouerat cubile Iudæi, in ima parte domus esse, & vergere in plateam. Ad eius valuas, in tempesta nocte, accedit, longiore arundine instructus. Ibi foramine modico reperto, arundinem ad dormientes intromittit, & velut per fistulam sibilans, verbaque infundens, hæc fatur: *O iusti, & Deo dilecti* (proprijs nominibus eos exprimens) *gaudete, ecce filia vestra virgo concepit filium, & ipse erit liberator populi vestri Israel.* His dictis, paulatim & sine strepitu, arundinem foras ad se retraxit. Voce tali, tam insolita, Iudæus expergefactus, vxorem quoque euigilauit: quam ita est allocutus: *O chara mea, non te excitauit quidquam? non audisti vocem cælo missam? Angelus adfuit. Vxore nihil se audisse affirmante; surgamus ait, & humi iacentes lehouam oremus, vt & tu vocem illam audire merearis.* Hæc iuuenis, ad fenestram foris aurem applicans, omnia solertissimè excepit. Animatior ergo, illis aliquantulum orantibus, eadem, quæ priùs infurauerat per canalem verba, repetiuit, & coronidis loco, adiecit: *Magnum debetis filia vestra honorem exhibere, magnam curam adhibere, & cum multa diligentia seruare puerum, de eius virgineo corpore nasciturum, ipse enim est Messias, quem expectatis.* Dixit, & arundine silenter ad se reducta, risum continere non potuit, cum porrò audiret Hebræos coniuges inter se se mirè sibi, de spurio Messia gratulantes. Vbi paululum, ad cachinnum exonerandum, secessit, auscultatum denuo rediuit, intellexitque, quàm libenter audierint, crediderintque, *se esse iustos, & Deo dilectos;* quanti que se fecerint, quòd ipsi essent parentes eius Virginis, quæ Messiam esset paritura.

H

Et

Et verò ludibrium subesse non potest, inquiebant, cum vox eadem fuerit iterata; & non dormientibus, sed vigilantibus, & preces ad cœlum fundentibus audita. Denique hoc eos, ut plerumque nimis credulos, maximè fefellit, quia falli se non posse arbitrabantur. Nihil ea ampliùs nocte somni capiebant, horæ omnes nimis longæ videbantur; diem properare, singulis penè momentis temporis, optabant. Lux ubi vel crepera terris est reddita, citatam ad se filiam oculis metiuntur, & solito pinguiorem factam deprehendunt simillimamque prægnanti. Tum serò atque ex animi sententia fateri iubent, unde illi uterus creuerit? Illa non diu responsum meditata, illico, uti à proco instructa erat, dixit, Virginem se esse illibatam, ceterùm si & mater sit, virtute id altiore factum esse debuisse. Huc ducit impudentia. *Erubescere debemus, & condemnare peccatum, non defendere*, ait S. Ambrosius ille officiorum magister, *quoniam pudore culpa minuitur, defensione cumulatur*. Cumulavit & hæc puella culpam apud mortales pariter ac immortales.

S. Ambros.
lib. de Abel
& Cain.

V.
INFAMIS ET
MISER EXITVS
VANITATIS ET
IMPIETATIS.

Vidisses parentes, præ gaudij magnitudine, se non capientes. Et, quia magnæ lætitiæ animorum, non possunt premi, illico vicinis, vicini familiaribus, hi amicis suis dicunt, scribunt, narrant, & quæ ab Angelo manifestata, & quæ à filia Virgine modestissima, modestissimèque intellecta fuissent. Ex rumore fama, è fama fit, in omnibus plateis clamor, & ingens congratulatio omnium synagogarum. Concurritur undique è pagis, castris, urbibus, ad virginem videndam, salutandam, munerandam, quæ Messiam esset paritura; congeruntur dona, honores exhibentur. Sed nemo omnium suam personam melius egit, quàm puella, doctissimè simulans sanctitatè, & in sinum suum ridens, quòd, cum lupanari debita esset, throno Salomonis digna censeretur. Insultabant iam etiam Iudæi Christianis, quòd, in eum usque diem, gratis Christum pro Messia habuissent, & in eo impletum iactassent, quòd Isaias esset vaticinatus: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel*: Iam demum apparere imposturam Christianorum, Iudæorum verissimam veritatem. Talia, per totam ciuitatem Wormatiensem, perque dissita etiam loca, non sine offensione multorum, quotidie iactabantur. Verè, tu Deus, *odisti observantes vanitates superuacue; & in vanitate sua apprehenditur peccator*. Nam inanissimos hos triumphos

Isa. 7. 14.

Psal. 30. 7.
Eccli. 23. 8.

phos